

Міністерство освіти і науки України

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

НН інститут культури і мистецтв

Кафедра образотворчого мистецтва, музикознавства та культурології

ЗАТВЕРДЖУЮ

директор НН Інституту культури і мистецтв

проф. О. А. Устименко-Косоріч

« 30 » серпня 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основи музеєзнавства та екскурсійної діяльності

галузь знань	<u>03 Гуманітарні науки</u>
спеціальність	<u>034 Культурологія</u>
освітня програма	<u>Культурологія</u>
мова навчання	<u>українська</u>

Погоджено науково-методичною комісією НН Інституту культури і мистецтв

« 30 » серпня 2022 р.

Голова Руденко О. Ф.

Розробник:

Литвиненко А. І. – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри образотворчого мистецтва, музикознавства та культурології

Програму схвалено на засіданні кафедри образотворчого мистецтва, музикознавства та культурології

Протокол № 12 від «21» червня 2022 року.

Завідувач кафедри образотворчого мистецтва, музикознавства та культурології *О.К.* д., мист., проф. О. К. Зав'ялова

Схвалено науково-методичною комісією інституту

Протокол № 1 від «30» серпня 2022 р.

Голова науково-методичної комісії інституту *О.Ф.* О.Ф. Руденко

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Бакалавр	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
		1-й	-
Семестр			
1-й та 2-й			
-			
Лекції			
28 год.			
-			
Практичні, семінарські			
40 год.			
-			
Лабораторні			
-			
Самостійна робота			
80 год.			
-			
Консультації:			
2 год.			
-			
Загальна кількість годин – 150	Вид контролю: залік		

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Мета дисципліни – сформувати комплексні теоретичні знання й практичні навички з основ музеєзнавства та екскурсійної діяльності.

Завдання курсу:

– ознайомити здобувачів вищої освіти зі структурою і специфікою музейної та екскурсійної діяльності.

– виявити головні сегменти сфери екскурсійних та музейних послуг;

– з'ясувати вплив різних соціокультурних факторів на якість екскурсійного та музейного обслуговування.

Навчальна дисципліна спрямована на розвиток *інтегральної компетенції* – здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми у професійній діяльності культуролога або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій і методів культурології, а також характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Навчальна дисципліна передбачає формування таких *загальних компетентностей*:

ЗК 1 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 3 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 6 Цінування різноманітності та мультикультурності.

ЗК 8 Здатність працювати в команді.

Курс «Основи музеєзнавства та екскурсійної діяльності» формує такі *фахові компетентності*:

ФК 9 Здатність оцінювати матеріальну та духовну цінність об'єкта культурної спадщини різних історичних періодів та географічних ареалів.

ФК 10 Здатність популяризувати знання про культуру та поширювати інформацію культурологічного змісту використовуючи сучасні інформаційні, комунікативні засоби та візуальні технології.

ФК 11 Здатність організувати культурні події, використовуючи сучасні методи та технології.

ФК 12 Здатність дотримуватися стандартів професійної етики та міжкультурної комунікації.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Для успішного оволодіння дисципліною «Основи музеєзнавства та екскурсійної діяльності» передбачена інтеграція знань, умінь і навичок з таких навчальних курсів освітньо-професійної програми «Культурологія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти: «Історія та культура України», «Інформаційно-комунікативні технології», «Антропологія», «Прикладна культурологія», «Основи професійного спілкування», «Культурологія».

«Історико-культурні ресурси України та світу», «Історія та культура української діаспори».

3. Результати навчання за дисципліною

<p>Знання: базових понять з основ музеєзнавства та екскурсійної діяльності.</p> <p>Уміння: застосовувати під час практичної діяльності базові поняття з основ музеєзнавства та екскурсійної діяльності.</p>	<p>ПРН-3</p>	<p>Створювати логічно і структурно організовані тексти з питань культурології, відповідно до спеціалізації.</p>
<p>Знання: змісту музейного предмета і явищ екскурсійної діяльності.</p> <p>Уміння: збирати, упорядковувати та аналізувати інформацію про музейні предмети та явища екскурсійної діяльності.</p>	<p>ПРН-5</p>	<p>Збирати, упорядковувати та аналізувати інформацію щодо культурних явищ, подій та історико-культурних процесів.</p>
<p>Знання: різних типів музейних продуктів та явищ екскурсійної діяльності.</p> <p>Уміння: Розпізнавати та класифікувати різні типи музейних продуктів, тлумачити явища екскурсійної діяльності.</p>	<p>ПРН-10</p>	<p>Розпізнавати та класифікувати різні типи культурних продуктів, визначати їх якісні характеристики на основі комплексного аналізу.</p>
<p>Знання: змісту та тенденцій розвитку музеєзнавства та екскурсійної діяльності.</p> <p>Комунікація: розробляти, просувати та реалізовувати музейний продукт, культурні події, проекти під час екскурсійної діяльності.</p>	<p>ПРН-12</p>	<p>Обґрунтовувати, розробляти та реалізовувати культурні події та проекти з дотриманням законодавства та у відповідності до визначених мети та завдань.</p>
<p>Знання: способів ефективного впровадження інновацій в музейну та екскурсійну діяльність.</p> <p>Уміння: Аналізувати та ефективно впроваджувати інновації в музейну та екскурсійну діяльність.</p>	<p>ПРН-13</p>	<p>Презентувати знання про культуру відповідно до спеціалізації представників різних професійних груп та здобувачів освіти.</p>
<p>Уміння: обґрунтовувати, розробляти та реалізовувати наукові проекти та заходи.</p> <p>Комунікація: взаємодіяти з учасниками та організаторами культурних проєктів з дотриманням законодавства та у відповідності до визначеної мети.</p>	<p>ПРН-15</p>	<p>Вільно спілкуватися з професійних питань усно та письмово державною та іноземними мовами з урахуванням мети спілкування та соціокультурних особливостей його контексту.</p>

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
A 90 – 100 Відмінно	Студент володіє теоретичними знаннями з курсу, досконало знає практичний матеріал (вільно ним оперує, грамотно застосовує); вміє використовувати набуті знання та вміння у практичній діяльності; викладає теоретичний матеріал логічно, послідовно й переконливо; грамотно оперує понятійно-термінологічним апаратом.
B 82 – 89 Добре	Студент виявляє повні, систематичні знання із дисципліни, має здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Швидко опрацьовує та засвоює матеріал, оперує понятійно-термінологічним апаратом. Але разом із тим допускає неточності, робить незначні помилки.
C 74 – 81 Добре	Студент виявляє повні знання із дисципліни, має здатність до самостійного оновлення знань. Демонструє певні навички та уміння під час практичних занять, але професійно-культурологічний комплекс виявляється обмежено (допускає певні помилки та неточності тощо).
D 64 – 73 Задовільно	Студент виявляє знання основного матеріалу, має обізнаність з культурологічної літератури, намагається аналізувати мистецькі твори і концепції, робити висновки, але при цьому допускає грубі помилки і не може переконливо викласти матеріал щодо заданої теми.
E 60 – 63 Задовільно	Студент виявляє знання основного навчального матеріалу в обсязі, задовільному для подальшої фахової діяльності. Практична підготовка загалом відповідає вимогам, студент демонструє певні навички, але форма виступу нестабільна, є помітні погрішності методологічного характеру.
F 35 – 59 Не задовільно	Студент емоційно скутий, не впевнений у своїх відповідях. Не розуміє основної сутності завдання, не може зробити висновки й узагальнення. Виступ невиразний та непереконливий.
FX 1 – 34 Не задовільно	Недбалість студента щодо власної підготовки. Не має впевнених знань з курсу. Не демонструє належної форми публічного виступу та необхідних практичних навичок.

Розподіл балів на 1 семестр

Поточний контроль				Разом	Сума
Т 1.1	Т 1.2	Т 1.3	Т 1.4	80	100
Поточний контроль					
20	20	20	20		
Контроль самостійної роботи				20	

Розподіл балів на 2 семестр

Поточний контроль				Разом	Сума
Т 2.1	Т 2.2	Т 2.3	Т 2.4	80	100
Поточний контроль					
20	20	20	20		
Контроль самостійної роботи				20	

Т 1.1, Т 1.2 ... Т 2.4 – теми розділів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64- 3	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: тести, реферати, презентації результатів виконаних завдань та досліджень, усні доповіді та інші види індивідуальних та групових завдань.

6. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ПРО МУЗЕЄЗНАВСТВО ТА МУЗЕЙНУ СПРАВУ

Тема 1.1. Основи музеєзнавства та організації музейної діяльності.

Тема 1.2. Музейна справа в системі культури.

Тема 1.3. Теорія і практика музейної справи. Музей як соціокультурний інститут.

Тема 1.4. Науково-фондова та експозиційна робота музеїв.

Розділ 2. ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ПРО ЕКСКУРСІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ

Тема 2.1. Основи екскурсознавства та організації екскурсійної діяльності.

Тема 2.2. Технологія проектування та формування, а також методичне забезпечення послуги «екскурсія».

Тема 2.3. Організаційно-технологічні вимоги до проведення екскурсії.

Тема 2.4. Сучасний стан та тенденції регіонального розвитку ринку екскурсійних послуг.

6.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ПРО МУЗЕЄЗНАВСТВО ТА МУЗЕЙНУ СПРАВУ.

Тема 1.1. Основи музеєзнавства та організації музейної діяльності

Основні поняття музеєзнавства. Об'єкт, предмет і метод музеєзнавства. Принципи, методи і форми вивчення курсу. Мета, завдання і специфіка музеєзнавства. Основні поняття курсу. Поняття «музейництво», «музеєзнавство», «музеологія», «музеографія». Предмет і об'єкт дослідження музейництва. Структура музейництва, музейне джерелознавство, основні напрями музеєзнавчих досліджень. Музеєзнавство у системі наук.

Тема 1.2. Музейна справа в системі культури

Вивчення поняття культури. Місце і роль музейної справи в системі культури. Суспільний прогрес і культура. Поняття культурної спадщини, історичного досвіду і їх соціальна основа. Діяльність як засіб розвитку культури. Естетичне і корисне. Музейна справа як система. Три рівні музейної справи: підсистеми музейного предмета, музею, музейного будівництва. Структура системи музейної діяльності. Історія музейної справи – складова частина історії культури, наука, мистецтва.

Тема 1.3. Теорія і практика музейної справи. Музей як соціокультурний інститут

Поняття «музей». Музейний предмет і його властивості. Конкретні ознаки музейних предметів. Музейна цінність, значення, музеєзнавчі функції предмета. Соціальні функції музею. Музейна комунікація. Класифікація музеїв. Наукова, історична, художня (естетична) моральна цінність. Державна музейна мережа та її сучасний стан.

Тема 1.4. Науково-фондова та експозиційна робота музеїв

Організація науково-дослідницької роботи в музеї. Поняття «фонди музею». Наукова організація музейних фондів: склад фондів, їх структура. Науково-фондова робота. Музейна експозиція. Методи побудови експозицій. Основні форми культурно-освітньої діяльності.

Розділ 2. ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ПРО ЕКСКУРСІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ.

Тема 2.1. Основи екскурсознавства та організації екскурсійної діяльності.

Основні поняття екскурсознавства. Організація діяльності з надання екскурсійних послуг в підприємствах рекреації та туризму. Організація музейних екскурсій. Експозиційно-виставкова складова музейних екскурсій.

Надання характерних та супутніх туристичних послуг. Сутність визначення та завдання екскурсії. Науково-прикладні функції та ознаки екскурсії. Класифікація та структура екскурсій.

Тема 2.2. Технологія проектування та формування, а також методичне забезпечення послуги «екскурсія».

Характеристика технології проектування послуги «екскурсія». Вимоги щодо формування екскурсійних послуг. Основні етапи підготовки екскурсії екскурсоводами. Класифікація методичних прийомів проведення екскурсії. Загальна характеристика показу в екскурсії. Методичні прийоми розповіді та показу.

Тема 2.3. Організаційно-технологічні вимоги до проведення екскурсії.

Характеристика організаційних вимог, та техніка проведення екскурсії. Поняття «якість екскурсії». Основні критерії оцінки проведення екскурсії. Складові професійної майстерності екскурсовода. Загальні положення щодо здійснення туристичного супроводу. Надання послуг за договором туристичного супроводження.

Тема 2.4. Сучасний стан та тенденції регіонального розвитку ринку екскурсійних послуг.

Природно-ресурсний потенціал екскурсійної діяльності в регіонах України. Методика розрахунків ємкості територіальних ринків екскурсійних послуг. Шляхи активізації підприємництва в сфері екскурсійного обслуговування.

6.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин										
	Денна форма					Заочна форма					
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі				
		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.		Самост. р.	Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.
Розділ 1. ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ПРО МУЗЕЄЗНАВСТВО ТА МУЗЕЙНУ СПРАВУ.											
Тема 1.1. Основи музеєзнавства та організації музейної діяльності.	18	2	4			12					
Тема 1.2. Музейна справа в системі культури.	18	4	4			10					
Тема 1.3. Теорія і практика музейної справи. Музей як соціокультурний інститут.	19	4	4			11					

Тема 1.4. Науково-фондова та експозиційна робота музеїв.	20	4	4			12						
Розділ 2. ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ПРО ЕКСКУРСІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ.												
Тема 2.1. Основи екскурсознавства та організації екскурсійної діяльності.	20	2	6			10						
Тема 2.2. Технологія проектування та формування, а також методичне забезпечення послуги «екскурсія».	19	4	6			9						
Тема 2.3. Організаційно-технологічні вимоги до проведення екскурсії.	18	4	6		1	7						
Тема 2.4. Сучасний стан та тенденції регіонального розвитку ринку екскурсійних послуг.	18	4	6		1	9						
Усього годин:	150	28	40		2	80						

Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Основи музеєзнавства та організації музейної діяльності	2	-
2	Музейна справа в системі культури	4	-
3	Теорія і практика музейної справи. Музей як соціокультурний інститут	4	-
4	Науково-фондова та експозиційна робота музеїв	4	-
5	Основи екскурсознавства та організації екскурсійної діяльності	2	-
6	Технологія проектування та формування, а також методичне забезпечення послуги «екскурсія»	4	-
7	Організаційно-технологічні вимоги до проведення екскурсії	4	-
8	Сучасний стан та тенденції регіонального розвитку ринку екскурсійних послуг	4	-

Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма

1	Основи музеєзнавства та організації музейної діяльності	4	-
2	Музейна справа в системі культури	4	-
3	Теорія і практика музейної справи. Музей як соціокультурний інститут	4	-
4	Науково-фондова та експозиційна робота музеїв	4	-
5	Основи екскурсознавства та організації екскурсійної діяльності	6	-
6	Технологія проектування та формування, а також методичне забезпечення послуги «екскурсія»	6	-
7	Організаційно-технологічні вимоги до проведення екскурсії	6	-
8	Сучасний стан та тенденції регіонального розвитку ринку екскурсійних послуг	6	-

Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Основи музеєзнавства та організації музейної діяльності	12	-
2	Музейна справа в системі культури	10	-
3	Теорія і практика музейної справи. Музей як соціокультурний інститут	11	-
4	Науково-фондова та експозиційна робота музеїв	12	-
5	Основи екскурсознавства та організації екскурсійної діяльності	10	-
6	Технологія проектування та формування, а також методичне забезпечення послуги «екскурсія»	9	-
7	Організаційно-технологічні вимоги до проведення екскурсії	7	-
8	Сучасний стан та тенденції регіонального розвитку ринку екскурсійних послуг	9	-
	Усього годин	80	

7. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Бабарицька В. К. Екскурсознавство і музеєзнавство : навчальний посібник. Київ : Альтерпрес, 2015. 464 с.
2. Бочелюк В. И. Дозвіллєзнавство : навчальний. Київ : Центр навчальної літератури, 2014. 208 с.
3. Вайдахер Ф. Загальна музеологія: Посібник. / Перекл. з нім. В. Лозинський, О. Лянг. Харків : Назаркевич. Львів : Літопис, 2003. 214 с.
4. Власюк Г. М., Зосимович О. Ю., Хададова М. В. Музеєзнавство та архівна справа: навч.-метод, посіб. Житомир : ЖДПУ імені Івана Франка, 2006. 75 с.
5. Галасюк С. С. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності. [текст] навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2013. 178 с.
6. Голубнича С. М. Основи екскурсійної справи. Навчальний посібник. Донецьк, 2013. 156 с.
7. Організація екскурсійної діяльності. Опорний конспект лекцій. Київ : Видавничий центр КНТЕУ. 2012. 75 с.
8. Основи історичного музеєзнавства : навч. посіб. для студ. іст. ф-ту / О. В. Скус ; МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. Умань : Візаві, 2020. 210 с.
9. Петрова І. В. Дозвілля в зарубіжних країнах : підручник. Київ : Кондор, 2015. 408 с.
10. Федорченко В. К. Історія екскурсійної діяльності в Україні : навчальний посібник Київ : Кондор, 2014. 166 с.
11. Чагайда І. М., Грибакова С. В. Екскурсознавство : навчальний посібник. Київ : Кондор, 2014. 204 с.
12. Шевченко В. В. Музеєзнавство: навч. посібник для дистанційного навчання. Київ : Університет «Україна», 2007. 258 с.

Додаткові:

1. Литвиненко А. І. Аналіз та інтерпретація візуальних текстів культури. *Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого*: зб. наук. праць / Київський нац. ун-т театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого. Київ, 2022 р. Вип. 30. С. 71–76.
2. Литвиненко А. І. Інформаційні технології у професійній діяльності культуролога. *Актуальні питання гуманітарних наук* : міжвуз. зб. наук. праць молодих вчених / Дрогобицький держ. пед. ун-т ім. Івана Франка. Дрогобич : Гельветика, 2022. Вип. 51. С. 580–585.

3. Музеї Сум: графік роботи та адреси. URL: <https://sm.locator.ua/ua/1/%D1%81%D1%83%D0%BC%D0%B8/%D0%BC%D1>
4. Музеї та галереї у Сумах : <https://cukr.city/city/2021/muzeyi-galerei-sumy/>
5. Музеї України, в яких зберігається державна частина Музейного фонду України URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Музеї_України, в яких зберігається державна частина Музейного фонду України.
6. Основи музеєзнавства, маркетингу та рекламно-інформаційної діяльності музеїв. Посібник / під ред. В. Великочого, Н. Гасюк. Івано-Франківськ : Плай. 2005. 64 с.
7. Рутинський М. Й., Стецюк О. В. Музеєзнавство: навч. посіб. Київ : Знання, 2008. 428 с.
8. Салата О. О. Еволюція музею як соціокультурного інституту в умовах глобалізації. *Сумська старовина*. 2013. №XL. С.150-157.
9. Салата О. О. Основи музеєзнавства: навчально-методичний посібник. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. 164 с.
10. Суми туристичні. URL: <https://visit.sumy.ua/>
11. Якубовський В. І. Музеєзнавство. Підручник. Кам'янець-Подільський : ПП Мошак М.І., 2010. 352 с.

8. Інформаційні ресурси

1. Закон України «Про музеї та музейну справу» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/249/95>
2. Офіційний сайт Міністерства культури та інформаційної політики України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://mkp.gov.ua/>
3. Положення про порядок видачі дозволів на право здійснення туристичного супроводу фахівцями туристичного супроводу : Наказ Державної туристичної адміністрації України від 24 вересня 2004 р. // Офіційний вісник України. 2004. № 42.
4. Туристско-экскурсионное обслуживание. Проектирование услуг : ГОСТ 28681.1-95. [Чинний від 1997-01-01]. Київ : Держстандарт України, 1997. 26 с. (Національний стандарт України).
5. Туристско-экскурсионное обслуживание. Требования по обеспечению безопасности туристов и экскурсантов : ГОСТ 28681.3-95. [Чинний від 1997-01-01]. Київ : Держстандарт України, 1997. 14 с. (Національний стандарт України).

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Посібники, монографії, наукові розробки, публіцистична та популярна літератури, доступ до електронних ресурсів і мереж, а також аудіо- і відеоапаратури з достатньою відео-, аудіо- і фонотекою для проведення лекційних та практичних занять.